

ΟΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ. Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μαριαλένα Βεζυράκη

Μ.Δ.Ε. Δημοσίου Δικαίου
ΕΚΠΑ, Δικηγόρος

Αγγελική Μπινιάρη

Μ.Δ.Ε. Δημοσίου Δικαίου
ΕΚΠΑ, Δικηγόρος

Το κείμενο αναλύει την έννοια της ακαδημαϊκής ελευθερίας ως θεμελιώδους δικαιώματος και θεσμικής εγγύησης της λειτουργίας του πανεπιστημίου. Περιγράφονται δύο βασικά πρότυπα πανεπιστημίων, αφενός το φιλελεύθερο πανεπιστήμιο, που στοχεύει στην ελεύθερη αναζήτηση της αλήθειας και τη γνώση χωρίς κρατικές ή ιδιωτικές παρεμβάσεις, και αφετέρου το λειτουργικό πανεπιστήμιο, που προσανατολίζεται στις ανάγκες της οικονομίας και της αγοράς εργασίας, με έμφαση στην επαγγελματική κατάρτιση. Τονίζεται ότι στην Ελλάδα, βάσει του άρθρου 16 του Συντάγματος, η ακαδημαϊκή ελευθερία και το πανεπιστημιακό αυτοδιοίκητο είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με τη δημοκρατία και προστατεύονται συνταγματικά. Περαιτέρω, εξετάζεται ο κοινωνικοπολιτικός ρόλος του πανεπιστημίου ως χώρου ελεύθερης έκφρασης και δράσης, με αναφορές σε ιστορικά φοιτητικά κινήματα. Αναγνωρίζεται, ότι η παραγόμενη γνώση δεν είναι ουδέτερη, αλλά επηρεάζεται από τις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες. Η πανεπιστημιακή αυτοδιοίκηση και το πανεπιστημιακό άσυλο αναδεικνύονται ως εγγυήσεις της ακαδημαϊκής ελευθερίας. Ειδικότερα, το αυτοδιοίκητο επιτρέπει τη δημοκρατική συμμετοχή όλων των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας, ενώ το άσυλο προστατεύει την ελεύθερη έκφραση και εμποδίζει κρατικές παρεμβάσεις, χωρίς να καλύπτει αξιόποινες πράξεις. Επιπλέον, ακολουθεί η ανάλυση της διαμάχης για το άσυλο, με έμφαση στο αν η πολιτική διαμαρτυρία εντός του πανεπιστημίου εμπίπτει ή όχι στην προστασία της ακαδημαϊκής ελευθερίας. Υποστηρίζεται ότι η πολιτική δράση, όταν γίνεται δημοκρατικά, αποτελεί μέρος της ακαδημαϊκής ελευθερίας και όχι κατάχρησή της.

Συμπερασματικά, η ακαδημαϊκή ελευθερία περιλαμβάνει τον ελεύθερο διάλογο, την αναζήτηση της αλήθειας και τη συμμετοχή όλων στα πανεπιστημιακά δρώμενα. Το πανεπιστημιακό άσυλο δεν αφορά τη γενική ατιμωρησία, αλλά την προστασία της ελεύθερης σκέψης και επιστημονικής αναζήτησης. Η πολιτική διαμαρτυρία, όταν είναι δημοκρατική, προστατεύεται από την ακαδημαϊκή ελευθερία. Η κατάργηση του ασύλου ή η εισαγωγή πανεπιστημιακής αστυνομίας συνιστούν απειλή για το συνταγματικά κατοχυρωμένο πανεπιστημιακό καθεστώς. Τέλος, όπως προκύπτει και από τα ανωτέρω, το πανεπιστήμιο χωρίς ελευθερία, αυτονομία και άσυλο παύει να είναι πραγματικό πανεπιστήμιο.

ABSTRACT

The text analyzes the meaning of academic freedom as a fundamental right and an institutional safeguard for the functioning of the university. It describes two basic models of universities: on the one hand, the liberal university, which aims at the free pursuit of truth and knowledge without state or private interference, and on the other hand, the functional university, which is oriented toward the needs of the economy and the labor market, with an emphasis on professional training. It is emphasized that in Greece, based on Article 16 of the Constitution, academic freedom and university self-governance are inextricably linked to democracy and are constitutionally protected. Furthermore, the sociopolitical role of the university is examined as a space for free expression and action, with reference to historical student movements. It is acknowledged that the knowledge produced is not neutral but is influenced by social and political conditions. University self-governance and academic asylum are highlighted as guarantees of academic freedom. Specifically, self-governance allows for the democratic participation of all members of the academic community, while asylum protects free expression and prevents state interference, without covering criminal acts. In addition, the controversy surrounding academic asylum is analyzed, focusing on whether political protest within the university falls under the protection of academic freedom. It is argued that political action, when conducted democratically, is part of academic freedom and not an abuse of it.

In conclusion, academic freedom encompasses open dialogue, the pursuit of truth, and the participation of all in university life. Academic asylum does not entail general impunity, but rather the protection of free thought and scientific inquiry. Democratic political protest is protected under academic freedom. The abolition of asylum or the introduction of university policing constitutes a threat to the constitutionally guaranteed academic status. Ultimately, as derived from the above, a university without freedom, autonomy, and asylum ceases to be a true university.

Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με τον όρο «ακαδημαϊκή ελευθερία» εννοούμε το δικαίωμα εκείνο που ανάγεται στην επιστημονική ελευθερία και στην ελευθερία της έρευνας και της διδασκαλίας ή, κατ' άλλη έκφραση, την ελευθερία των μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας «σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο και τη μέθοδο της επιστημονικής έρευνας και διδασκαλίας»¹. Σημειώνεται ότι η ακαδημαϊκή ελευθερία δεν αποτελεί μόνον ατομικό δικαίωμα, αλλά και θεσμική εγγύηση, υπό την έννοια, ότι κατοχυρώνει τον θεσμό του Πανεπιστημίου ως του κατεξοχήν (αν και όχι αποκλειστικά) χώρου ανάπτυξης και προαγωγής της επιστημονικής έρευνας και διδασκαλίας². Εισαγωγικά και χάριν πληρότητας της παρούσας μελέτης, αξίζει να σταθούμε στην ετυμολογία της λέξης «Πανεπιστήμιο»³ και να προσδιορίσουμε το ακριβές περιεχόμενο της έννοιας. Ετυμολογικά η λέξη αναλύεται ως εξής: παν+επιστήμη, δηλαδή σημαίνει τόπος που περιλαμβάνει όλες τις επιστήμες. Το Πανεπιστήμιο λοιπόν είναι πνευματικό ίδρυμα με παιδευτικούς, ερευνητικούς-επιστημονικούς στόχους, με πρωταρχικό στόχο την παίδευση και την καλλιέργεια του κοινωνικού συνόλου και μετά την εξυπηρέτηση της οικονομίας και της παραγωγής.

Περαιτέρω, αξιοσημείωτο είναι ότι ιστορικά εμφανίζονται δύο τύποι Πανεπιστημίου, αφενός το φιλελεύθερο Πανεπιστήμιο, και αφετέρου το λειτουργικό Πανεπιστήμιο⁴, στους οποίους αξίζει να αναφερθούμε και να αναδείξουμε τις βασικές διαφορές τους, και κυρίως την προσέγγιση της «ακαδημαϊκής ελευθερίας» και της αυτοδιοίκησης σε κάθε μια θεωρία. Σύμφωνα με τη θεωρία, το φιλελεύθερο Πανεπιστήμιο συνιστά μια ιστορική μορφή Πανεπιστημίου, εμφανίστηκε στην Γερμανική Θεωρία, από τον Humbolt και ενσωματώθηκε στο άρθρο 5 παρ. 3 του Γερμανικού Συντάγματος, και συγκεκριμένα του Θεμελιώδους Νόμου της Βόννης. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, το Πανεπιστήμιο είναι κατεξοχήν ο χώρος για την αναζήτηση της αλήθειας και μάλιστα χωρίς περιορισμούς, μέσω της ελεύθερης έρευνας και της ελεύθερης ανταλλαγής απόψεων, με εφόδιο τις γνώσεις, και απώτερο στόχο τη συνεχή πνευματική ανάπτυξη, γι' αυτό και ο σκοπός αυτού του τύπου Πανεπιστημίου είναι κυρίως εκπαιδευτικός.

Αντίθετα, το λειτουργικό Πανεπιστήμιο έχει κοινωνικοοικονομικές καταβολές, και αποτελεί τον θεσμό που αποβλέπει στην «επαγγελματική» αποτελεσματικότητα. Απώτερος στόχος αυτού του τύπου Πανεπιστημίου είναι εξυπηρέτηση των αναγκών της παραγωγής, και τελικά η εξυπηρέτηση της οικονομίας με τη «δημιουργία κατάλληλα εκπαιδευμένων επαγγελματικών στελεχών», που συχνά αποκτούν συγκεκριμένα εξειδίκευση, για να υπηρετήσουν καλύτερα και αποτελεσματικότερα τις ανάγκες της παραγωγής και τελικά της οικονομίας. Απώτερος στόχος του λειτουργικού Πανεπιστημίου είναι η επαγγελματική και τεχνική κατάρτιση των φοιτητών, ώστε να υπηρετήσουν την τεχνοοικονομική ανάπτυξη.

Επιπρόσθετα, οι ανωτέρω αναφερόμενοι τύποι Πανεπιστημίων διαφοροποιούνται εκτός των ως άνω και ως προς την έννοια της «ακαδημαϊκής ελευθερίας» και της έννοιας του αυτοδιοί-

¹ Α. Αργυρός, *Ακαδημαϊκή και επιστημονική ελευθερία Ένα πρόβλημα δημοκρατίας*, 2022.

² Βλ. Σ. Βλαχόπουλος κλπ., *Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα*, 4η έκδ., 2017.

³ Η λέξη «Πανεπιστήμιο» δημιουργήθηκε από τον Αδαμάντιο Κοραή, το έτος 1810.

⁴ Π. Μαντζούφας, *Η ακαδημαϊκή ελευθερία*, 1997, σελ. 23 επ.

κπου. Σύμφωνα με τη θεωρία του φιλελεύθερου Πανεπιστημίου η ακαδημαϊκή ελευθερία και η αυτονομία κρίνονται απαραίτητες και έννοιες σύμφυτες με την έννοια του Πανεπιστημίου, για την ακώλυτη αναζήτηση της αλήθειας μέσω της έρευνας και της απόκτησης γνώσεων. Επιπλέον, οι καθηγητές και οι δάσκαλοι είναι ελεύθεροι από κάθε κρατική εντολή ή πίεση, τόσο από τον κρατικό, όσο και από τον ιδιωτικό τομέα, καθώς μοναδικός και απώτερος στόχος τους είναι να υπηρετούν την επιστήμη. Δυναμική είναι και η συμμετοχή και η παρουσία των φοιτητών, οι οποίοι αναζητούν την αλήθεια, αξιοποιώντας κάθε διαθέσιμο δυνατό πόρο.

Αντιθέτως, κατά τη λειτουργική θεωρία, το Πανεπιστήμιο εξυπηρετεί αποκλειστικά κοινωνικοοικονομικούς σκοπούς, και έχει κυρίως τεχνικό χαρακτήρα, αποτελώντας ουσιαστικά μια «επιχείρηση» που διαθέτει τη γνώση, την οποία «αγοράζουν» ως πελάτες οι ενδιαφερόμενοι, για να αποκτήσουν ένα δίπλωμα, σκοπώντας στην επαγγελματική αποτελεσματικότητα. Η αυτονομία εδώ νοείται ως «δημοσιονομική και διαχειριστική αυτοτέλεια». Πρόκειται για ένα περισσότερο αυταρχικό καθεστώς, όπου τόσο το κράτος όσο και οι ιδιώτες ασκούν άμεση επιρροή και δίνουν τις κατευθυντήριες γραμμές. Τέλος, η συμμετοχή των φοιτητών σε αυτό τον τύπο Πανεπιστημίου γίνεται πάντα με γνώμονα και κριτήριο την εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου και των συμφερόντων της κοινωνίας.

Πριν περάσουμε στην εξέταση των ειδικότερων πτυχών της «ακαδημαϊκής ελευθερίας» στο δημόσιο Πανεπιστήμιο σήμερα, αξίζει να αναφέρουμε σε θεωρητικό πάντα επίπεδο ότι τόσο η «ακαδημαϊκή ελευθερία» όσο και το αυτοδιοίκητο αποτελούν έως και σήμερα έννοιες σύμφυτες και απολύτως αναγκαίες για τη λειτουργία του δημόσιου Πανεπιστημίου στη χώρα μας, όπως άλλωστε προκύπτει και από το άρθρο 16 Σ., στο οποίο κατοχυρώθηκε και επίσημα το 1975, στη σκιά των γεγονότων που μεσολάβησαν μέχρι την ψήφιση του. Η «ακαδημαϊκή ελευθερία» αποτελεί θεμελιώδη θεσμό του δημοκρατικού πολιτεύματος, που τείνει να αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, μέσω της συνεχούς αναζήτησης της αλήθειας, μέσω της ελεύθερης έρευνας και επιστήμης, ενώ η «σπουδαιότητά» της επιβεβαιώνεται και από το γεγονός, ότι μέχρι και σήμερα το άρθρο 16 Σ. ουδέποτε αναθεωρήθηκε και άλλαξε το περιεχόμενό του.

II. Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Το δημόσιο Πανεπιστήμιο, εκτός από καταξιωμένο εκπαιδευτικό θεσμό, αποτελεί ένα διαχρονικό σύμβολο κοινωνικών αγώνων, καθώς ιστορικά έχει ταυτιστεί με την κοινωνική πρόοδο, την ελεύθερη έκφραση, δράση και σκέψη. Η πανεπιστημιακή κοινότητα ανέκαθεν έθιγε με θάρρος, ακόμη και με πολύ μαχητικό τρόπο, τα κακώς κείμενα του κόσμου. Αρκεί να αναλογιστούμε τις αμέτρητες στιγμές, τόσο στην ελληνική όσο και στη διεθνή ιστορία, που το φοιτητικό κίνημα αποτέλεσε τη θρυαλλίδα τεράστιων κοινωνικοπολιτικών εξεγέρσεων: τις φοιτητικές κινητοποιήσεις που έλαβαν χώρα στην Αμερική κατά του πολέμου στο Βιετνάμ το 1966-1969, τους Γάλλους φοιτητές και φοιτήτριες τον Μάη του 1968 και φυσικά τις καταλήψεις της Νομικής Αθηνών και του Πολυτεχνείου το 1973 στην Ελλάδα, για να αναφέρουμε μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα.

Ακριβώς όμως για τον λόγο ότι εντός του Πανεπιστημίου μπορεί να αναπτυχθεί μια αξιόλογη κοινωνική δυναμική, επανειλημμένα γίνεται προσπάθεια ελέγχου των όσων ακούγονται, διατυπώ-

νονται και λαμβάνουν χώρα μέσα σε αυτό. Πράγματι, λόγω και του μαζικού του χαρακτήρα, το Πανεπιστήμιο μπορεί να είναι ένας πολύ πρόσφορος μηχανισμός ιδεολογικής αναπαραγωγής του εκάστοτε κυρίαρχου συστήματος, καθώς και «εσωτερικοποίησης» των αναγκών της οικονομίας, της αγοράς εργασίας και ευρύτερα της διαδικασίας παραγωγής⁵. Είναι, λοιπόν, μάλλον ασφαλές να πούμε ότι η γνώση που παράγεται από το Πανεπιστήμιο δεν είναι ουδέτερη, καθώς μέσω της κατάλληλης μετατόπισης των προγραμμάτων σπουδών, φέρει τις επιρροές των αξιών και των αναγκών του κυρίαρχου κοινωνικοπολιτικού πλαισίου στο οποίο αναπτύσσεται.

Τα παραπάνω δεν πρέπει να μας οδηγήσουν σε μια συλλήβδην απόρριψη της γνώσης, αλλά στο να σκεφτούμε τρόπους διασφάλισης του χαρακτήρα του δημοσίου Πανεπιστημίου, ως εκείνου του αδέσμευτου και αληθινά εκπαιδευτικού θεσμού που δεν αρκείται στη στείρα μετάδοση της πληροφορίας σε παθητικούς δέκτες από κάποιες αυθεντίες, αλλά στοχεύει στην ολοκληρωμένη γνώση και δίνει χώρο να εκφράζονται με πλουραλισμό, μέσα από ανεξάρτητη συζήτηση, οι διαφορετικές επιστημονικές απόψεις και ταυτόχρονα να υπάρχει η ελευθερία επερώτησης κι αποκάλυψης των συμφερόντων που εξυπηρετεί κάθε φορά η γνώση, ώστε αυτή ολόένα να εξελίσσεται με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον, που μεταφράζεται στην εξυπηρέτηση των αληθινών κοινωνικών αναγκών⁶. Με άλλα λόγια, πρέπει να μας απασχολήσει πώς θα εξασφαλιστεί θεσμικά αλλά και πρακτικά η ακαδημαϊκή ελευθερία.

III. ΤΟ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΤΟ ΚΑΙ ΤΟ ΑΣΥΛΟ ΩΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Η κατοχύρωση της ακαδημαϊκής ελευθερίας, δηλαδή της ύπαρξης ελεύθερου διαλόγου και δι-
ακίνησης ιδεών εντός του Πανεπιστημίου, ως ενός εκ των θεμελιωδών δικαιωμάτων, έχει δύο αναγκαίες προϋποθέσεις.

Αφενός, τη δημιουργία ενός καθεστώτος ελεύθερης εσωτερικής πανεπιστημιακής ζωής μέσω μιας δημοκρατικής οργανωτικής δομής. Τα παραπάνω θεωρείται ότι εγγυάται ο θεσμός της πανεπιστημιακής αυτοδιοίκησης, όπως αυτός διασφαλίζεται στο άρθρο 16 παρ. 5 Σ. Προβλέπεται δηλαδή ότι τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου τα οποία να μην τελούν υπό κρατικής εποπτείας, επομένως δεν είναι αυτόνομα, πλην όμως έχουν την εξουσία να αξιώνουν την αυτοτελή διοίκηση και αποκλειστική αρμοδιότητα διαχείρισης των εσωτερικών

⁵ «Με άλλα λόγια, το σχολείο (και άλλοι κρατικοί θεσμοί όπως η εκκλησία, η μηχανισμοί όπως ο στρατός) διδάσκουν διάφορα “σαβουάρ φαίρ”, αλλά με μορφή που να εξασφαλίζει την υποταγή στην κυρίαρχη ιδεολογία [...]. Μαζί με το σχολείο συγκαταλέγονται και οι λοιποί δημόσιοι εκπαιδευτικοί θεσμοί στους ιδεολογικούς μηχανισμούς, όπως το Πανεπιστήμιο». Λ. Αλτουσέρ, *Θέσεις* (1964-1975). *Ιδεολογία και ιδεολογικοί μηχανισμοί*, 1999, σελ. 73-74. Επίσης, κατά τον Παπανούτσο: «ή παιδεία είναι μία λειτουργία με σκοπό να ένταχθεῖ ὁ νέος ἄνθρωπος σὲ ἕνα ἱστορικὰ καθορισμένο πνευματικὸ καὶ οἰκονομικὸ συγκρότημα», «§ 2. Η Συνταγματική Προστασία της Ακαδημαϊκής Ελευθερίας», σε: Α. Μάνεσης, *Συνταγματική Θεωρία και Πράξη*, τόμ. 1, 1980, σελ. 697.

⁶ Το δημόσιο συμφέρον είναι μια αόριστη νομική έννοια, η οποία νοηματοδοτείται από τις εκάστοτε κοινωνικοπολιτικές συνθήκες. Ωστόσο, η σύμφωνη με το Σύνταγμα ερμηνεία της έννοιας του δημοσίου συμφέροντος επιτάσσει να της δώσουμε το νόημα της εξυπηρέτησης εκείνων των κοινών αγαθών και σκοπών που διαφυλάσσουν τα θεμελιώδη δικαιώματα.

τους υποθέσεων⁷, όπως την τήρηση της τάξης και της ασφάλειας στο σύνολο των χώρων τους⁸, εκλέγοντας ταυτόχρονα τα όργανα διοίκησής τους και επιλέγοντας το διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό με ανοιχτές διαδικασίες. Συγχρόνως, τα Πανεπιστήμια χαίρουν και δημοσιονομικής ή οικονομικής αυτοτέλειας, και διαχειρίζονται μόνο την περιουσία τους, συντάσσοντας δικό τους προϋπολογισμό και απολογισμό. Όπως γίνεται δεκτό, το δικαίωμα ακαδημαϊκής ελευθερίας έχει μια ενεργητική-συμμετοχική διάσταση⁹, που παρέχει στο άτομο τη δυνατότητα να συμμετέχει ισότιμα ως μέλος, είτε ως διδάσκων/ουσα είτε ως φοιτητής/τρια¹⁰, στη διοίκηση του Πανεπιστημίου, έχοντας λόγο για την καθημερινή ζωή μέσα σε αυτό, αλλά και να παίρνει ενεργό μέρος στη διαμόρφωση του περιεχομένου της γνώσης που λαμβάνει, ώστε να διασφαλίζεται η επικοινωνία του Πανεπιστημίου με τα κοινωνικά συμφέροντα προς τον σκοπό μιας κοινωνικά χρήσιμης γνώσης. Η πλήρης αυτοδιοίκηση και το δικαίωμα ισότιμης συμμετοχής όλων των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας στη διοίκηση του Πανεπιστημίου ανάγει τη δημοκρατική αρχή ως βασικό οργανωτικό θεμέλιο του Πανεπιστημίου^{11,12}.

Αφετέρου, πρέπει να οριοθετηθεί η κρατική παρέμβαση στα πράγματα του Πανεπιστημίου. Στο σημείο αυτό λοιπόν αναδεικνύεται η σημασία του θεσμού του πανεπιστημιακού ασύλου¹³ το οποίο απορρέει από την πλήρη αυτοδιοίκηση των ΑΕΙ και ήδη από το τη διάταξη του άρθ. 16 παρ. 5 Σ.¹⁴. Γενικά, το κράτος οφείλει να μην παρεμβαίνει στη διεξαγωγή της διδασκαλίας και της έρευνας στο Πανεπιστήμιο, κι αφενός να μην ορίζει το περιεχόμενο του όρου «επιστήμη», χαρακτηρίζοντας μόνο μια επιστημονική θεωρία ως ορθή, καθώς κάτι τέτοιο θα παρείχε νομιμοποίηση στα κρατικά όργανα να θέτουν περιορισμούς εις βάρος των απόψεων που θα χαρακτηρίζονταν μη επιστημονικές. Συνεπώς ο ακαδημαϊκός δάσκαλος δεν δεσμεύεται ως προς το περιεχόμενο του ακαδημαϊκού

⁷ Η Βουλή έχει κατ' αρχήν την ευχέρεια να ψηφίζει νόμους που ρυθμίζουν την οργάνωση και λειτουργία των ΑΕΙ, ωστόσο, δεν έχει την αρμοδιότητα να αναθέσει ένα ζήτημα που αφορά την εσωτερική λειτουργία σε κρατικά όργανα εκτός των ΑΕΙ.

⁸ Δίχως τη θέληση της Συγκλήτου τα αστυνομικά όργανα δεν μπορούν να επέμβουν, παρά μόνο σε περίπτωση που τελείται αξιόποινη πράξη η οποία στρέφεται κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας, Α. Μάνεσης, *Συνταγματική Θεωρία και Πράξη*, ό.π., σελ. 702.

⁹ «Η διεύρυνση της εκπαίδευσης στις μαζικές δημοκρατίες ενισχύει το δημοκρατικό-συμμετοχικό στοιχείο ενάντια στις ολιγαρχικές τάσεις, που αντίθετα τείνουν να περιορίσουν τον κύκλο των ατόμων που συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων [...]». Π. Μαντζούφας, *Η ακαδημαϊκή ελευθερία*, 1997, σελ. 47-48.

¹⁰ «Οι φοιτητές δέν είναι άπλως αντικείμενα μετάδοσης γνώσεων, δηλαδή “καταναλωτές” γνώσεων, αλλά και “παραγωγοί” τους, δηλαδή παράγοντες τής επιστημονικής έρευνας και διδασκαλίας», Α. Μάνεσης, *Συνταγματική Θεωρία και Πράξη*, ό.π., σελ. 699.

¹¹ Η δημοκρατική αρχή δεν περιορίζεται μόνο στον χώρο οργάνωσης της κρατικής εξουσίας, όπου η ιστορική και θεωρητική ταύτιση μεταξύ δημοκρατικής αρχής και αντιπροσωπευτικού συστήματος είναι ένα από τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του συνταγματικού κράτους, αλλά επεκτείνεται και στο πεδίο της οργάνωσης των αυτοδιοικουμένων φορέων δημόσιας εξουσίας, Π. Μαντζούφας, *Η ακαδημαϊκή ελευθερία*, ό.π., σελ. 31.

¹² Αξίζει να σημειωθεί πώς κατά τη Μεταπολίτευση και τη μάχη για «αποχουντοποίηση» του Πανεπιστημίου από όλα τα φίλα προσκείμενα στο δικτατορικό καθεστώς στοιχεία, συστήθηκαν πειθαρχικά συμβούλια στα οποία συμμετείχαν τόσο καθηγητές όσο και φοιτητές, οι οποίοι συνέτασσαν φάκελο στοιχείων που αποδείκνυαν τους δεσμούς καθηγητών με τη χούντα. Βλ. [link](#).

¹³ Το άσυλο έχει καταργηθεί με το άρθρο 64 του ν. 4623/2019.

¹⁴ Στο άρθρο 2 παρ. 4 ν. 1268/1982 ορίζεται ρητά ότι το πανεπιστημιακό άσυλο αναγνωρίζεται για την κατοχύρωση της ακαδημαϊκής ελευθερίας, της ελεύθερης επιστημονικής αναζήτησης και της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών.

του έργου από τις τυχόν αντίθετες γνώμες των εκάστοτε κυβερνώντων, ενώ η θέσπιση των «σκοπών της παιδείας» στο άρθρο 16 παρ. 2 δεν μεταφράζεται σε απαγόρευση διδασκαλίας ή υποστήριξης επιστημονικών θέσεων και γνώμων ασυμβίβαστων με «παραδεδομένες» θρησκευτικές, κοσμοθεωρητικές ή πολιτικές αντιλήψεις¹⁵. Αφετέρου, η μη επέμβαση του κράτους στα πράγματα του Πανεπιστημίου σημαίνει και την απαγόρευση της αυθαίρετης και παράνομης επέμβασης της δημόσιας αστυνομικής αρχής στους χώρους των ΑΕΙ. Είναι φανερό επομένως ότι το δικαίωμα της ακαδημαϊκής ελευθερίας φέρει και μια αμυντική φύση. Στην Ελλάδα, ο βαρύς φόρος που πλήρωσαν τα Πανεπιστήμια αναφορικά με τις διώξεις φοιτητών και καθηγητών από τους κατασταλτικούς θεσμούς, με αποκορύφωμα την εισβολή του στρατού στην εξέγερση του Πολυτεχνείου το 1973, αποτέλεσε το γεγονός που γέννησε την κοινωνική και πολιτική ανάγκη για το πανεπιστημιακό άσυλο. Το άσυλο, δηλαδή, συνδέθηκε και αναπτύχθηκε, εθιμικώς δικαίω αρχικά και στη συνέχεια με τη θεσμοθέτηση με ειδικό νόμο, παράλληλα με την ίδια την ύπαρξη του Πανεπιστημίου, με τους φοιτητικούς αγώνες, και σε τελική ανάλυση, με την ίδια τη δημοκρατία.

IV. Η ΔΙΑΜΑΧΗ ΓΙΑ ΤΟ ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

Παρά τη θεμελιώδη κοινωνικοπολιτική αξία του για την ακαδημαϊκή ελευθερία αλλά και για το δημοκρατικό πολίτευμα στη χώρα μας, συχνά το πανεπιστημιακό άσυλο γίνεται αντικείμενο πολεμικής, διότι δήθεν οδηγεί σε εργαλειοποίηση και εκφυλισμό της έννοιας της ακαδημαϊκής ελευθερίας, παρέχοντας ανοχή σε πράξεις και συμπεριφορές εντός των ΑΕΙ που υποστηρίζεται ότι δεν έχουν καμία σχέση με την έρευνα, τη διδασκαλία και την εν γένει ελεύθερη έκφραση και διακίνηση ιδεών, αφού δήθεν διαταράσσουν το ακαδημαϊκό έργο και υποβαθμίζουν την ποιότητά του. Στο στόχαστρο τίθενται κυρίως δράσεις διαμαρτυρίας εντός του Πανεπιστημίου, όπως φοιτητικές καταλήψεις. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, είναι επιβεβλημένο να περιοριστούν κατά το δυνατό οι χώροι που καλύπτονται από το άσυλο ή ακόμη και αυτό να καταργηθεί παντελώς¹⁶, ώστε το ακαδημαϊκό έργο να συνεχίζεται απρόσκοπτα, δίχως να διασπάται από τέτοιες ενέργειες, που δε θα χαίρουν ασυλίας. Πρέπει συνεπώς να απαντήσουμε: υπάγεται στην έννοια της ακαδημαϊκής ελευθερίας, κι άρα του ασύλου, η πολιτική διαμαρτυρία εντός του Πανεπιστημίου, ή αντίθετα την υπονομεύει; Κατ' επέκταση: τα ΑΕΙ πρέπει να παίρνουν θέση αναφορικά με πολιτικά γεγονότα, ειδικά αν τα επηρεάζουν;

Η πρώτη διαπίστωση που πρέπει να γίνει είναι πως η ακαδημαϊκή ελευθερία¹⁷ όπως κατοχυρώνεται στο άρθ. 16 Σ., περιλαμβάνει ένα διευρυμένο πεδίο προστασίας, ειδικά αν συγκριθεί με την ελευθερία της έκφρασης του άρθ. 14 παρ. 1 Σ., καθώς η τελευταία τελεί υπό την επιφύλαξη νόμου, ενώ η ακαδημαϊκή ελευθερία υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που θέτει το Σύνταγμα. Ο κοινός νομοθέτης δεν μπορεί, επομένως, να επιβάλλει άλλους περιορισμούς στο περιεχόμενο

¹⁵ Α. Μάνεσης, *Συνταγματική Θεωρία και Πράξη*, ό.π., σελ. 695.

¹⁶ Τάση που αποτυπώνεται στη Γνωμοδότηση 1/2003 του Εισαγγελέα του ΑΠ, Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, *Το πανεπιστημιακό άσυλο (με αφορμή τη Γνωμοδότηση του Εισαγγελέα ΑΠ 1/2003)*, ΠοινΔικ 2003, σελ. 272.

¹⁷ Κατά την ερμηνεία της ακαδημαϊκής ελευθερίας πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και το πολιτικό κλίμα που επικρατούσε μετά την κατάρρευση της δικτατορίας και κατά την ψήφιση του Συντάγματος του 1975.

της επιστημονικής έρευνας και διδασκαλίας εκτός από αυτούς που προκύπτουν από τις σχετικές συνταγματικές διατάξεις, δηλαδή από το καθήκον υπακοής στο Σύνταγμα¹⁸, από την ιδιότητα των καθηγητών ως δημόσιων λειτουργών και από το πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων υπό την κρατική εποπτεία. Ειδικότερα, όπως επιβεβαιώνει και η νομολογία του ΔΕΕ¹⁹, η έννοια της ακαδημαϊκής ελευθερίας δεν εξαντλείται στην ακαδημαϊκή ή την επιστημονική έρευνα, αλλά περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον την ελευθερία έκφρασης και δράσης, την ελευθερία διάδοσης πληροφοριών και την ελευθερία έρευνας και μετάδοσης, χωρίς περιορισμούς, της γνώσης και της αλήθειας καθώς καλύπτει επίσης την ελευθερία των πανεπιστημιακών να διατυπώνουν απρόσκοπτα τις γνώμες και τις απόψεις τους.

Δεύτερον, το Πανεπιστήμιο δεν είναι, κι ούτε πρέπει να είναι, αποκομμένο από τα κοινωνικοπολιτικά τεκταινόμενα, καθώς αποτελεί κομμάτι της ευρύτερης κοινωνίας. Είναι σχεδόν αδύνατο να εξελιχθεί μια επιστήμη, που σκοπό έχει όχι απλά την ερμηνεία του κόσμου μα και την αλλαγή του προς το καλύτερο, εάν δεν τηρεί επαφή με τα όσα συμβαίνουν στην κοινωνία, εάν, ταυτόχρονα, δεν αξιολογηθεί και κριθεί πολιτικά. Όπως προειπώθηκε, άλλωστε, κάθε μορφή γνώσης δεν παρουσιάζει πολιτική ουδετερότητα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το δίκαιο, που ως συγκεκριμένη έννομη τάξη αντιστοιχεί σε ορισμένες χρονικά κοινωνικές σχέσεις ανταγωνιστικών συμφερόντων και εξυπηρετεί κατά βάση τους σκοπούς της κυρίαρχης πολιτικής βούλησης και ιδεολογίας²⁰. Ειδικότερα, τα θέματα του δημοσίου δικαίου και μάλιστα του συνταγματικού, όχι απλώς «άπτονται» της πολιτικής, αλλά είναι «εξ αντικειμένου» σαφώς πολιτικά²¹. Πρέπει να παραδεχτούμε, επιπλέον, ότι μια εκπαιδευτική διαδικασία «φρόνιμη», που δηλαδή αποφεύγει να πάρει θέση σε σχέση με τα κοινωνικοπολιτικά τεκταινόμενα, καταλήγει άψυχη, δίχως να ικανοποιεί τον σκοπό για τον οποίο καθιερώθηκε²². Ταυτόχρονα, η «απολιτικότητα» της επιστήμης και της ακαδημαϊκής διδασκαλίας δεν είναι παρά μια πολιτική θέση, και στο μέτρο που απορρίπτει την κριτική αντιμετώπιση των κρατούντων απόψεων και ιδεών, αποβαίνει υπέρ του κατεστημένου. Συνάγεται λοιπόν ότι είναι σχεδόν αδύνατο να γίνει διάκριση μεταξύ αμιγώς ακαδημαϊκών και πολιτικών θεμάτων, καθώς όλα αλληλοδιαπλέκονται και δεν γίνεται να αποφευχθεί ο σχολιασμός της εκάστοτε επιστήμης με βάση πολιτικές γνώμες και αξιολογήσεις. Για παράδειγμα, μια διαμαρτυρία για την έλλειψη ερευνητικών υποδομών σαφώς θίγει ενδεχόμενες πολιτικές που δεν δίνουν βαρύτητα στη χρηματοδότηση του Πανεπιστημίου από το κράτος. Όμως, επιτελεί ουσιαστικά την ακαδημαϊκή ελευθερία, τόσο ως προς τη συμμετοχική της διάσταση, που αξιώνει γνώμη και λόγο για τα πράγματα του Πανεπιστημίου, όσο και ως προς τη διάστασή της που παρέχει θετική αξίωση στους φορείς της για παροχή

¹⁸ Άρθρο 16 παρ. 1 εδ. γ'. Η έννοια της «υπακοής» είναι μάλλον ευνοϊκότερη από την «πίστη» (βλ. άρθ. 103 Σ.), επειδή η υπακοή ανάγεται στην εξωτερική συμπεριφορά και συμμόρφωση του φορέα της ελευθερίας προς τις διατάξεις του Συντάγματος και υπονοεί τη μη παράβασή του, ενώ η πίστη απαιτεί επιπροσθέτως και τη θετική μέριμνα για την προάσπιση του Συντάγματος. Το καθήκον υπακοής δεν αποκλείει την άσκηση επιστημονικής κριτικής κατά μεμονωμένων, βασικών και θεμελιωδών διατάξεων του Συντάγματος και την αμφισβήτηση της ορθότητας των επιλογών του συντακτικού νομοθέτη.

¹⁹ Υπόθεση C-66/18, Επιτροπή κ Ουγγαρίας, σκ. 225.

²⁰ Α. Μάνεσης, *Δίκαιο, Σύνταγμα, Πολιτική*, σελ. 10, 22.

²¹ *Idem*, *Συνταγματική Θεωρία και Πράξη*, ό.π., σελ. 707.

²² Όπως είχε τονίσει και ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας Μ. Στασινόπουλος.

εκ μέρους του κράτους των αναγκών μέσω και για εξασφάλιση των προϋποθέσεων ελεύθερης επιστημονικής έρευνας και διδασκαλίας²³. Για να μην μείνουμε στα υποθετικά παραδείγματα, οι διαμαρτυρίες που έλαβαν χώρα το 2024 στα μεγαλύτερα αμερικάνικα Πανεπιστήμια με αίτημα την κατάπαυση του πυρός στη Γάζα και την αποεπένδυση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων από εταιρείες με δεσμούς με το Ισραήλ εντάσσονται ακριβώς σε αυτό το πλαίσιο.

Όσον αφορά το άσυλο, αυτό ασφαλώς δεν ισούται με έναν χώρο όπου δεν ισχύουν οι ποινικοί νόμοι, αλλά με έναν χώρο όπου μόνο υπό συγκεκριμένους όρους μπορεί να εισέλθει η δημόσια αστυνομική δύναμη, αντίστοιχα με το άσυλο της κατοικίας. Συνεπώς δεν επιτρέπεται η εξομοίωση του πανεπιστημιακού χώρου, που είναι μεν δημόσιος, πλην αφιερωμένος σε ειδικό σκοπό, δηλαδή στις ανάγκες και στη χρήση της πανεπιστημιακής κοινότητας, με τους συνήθεις δημόσιους κοινόχρηστους υπό την έννοια του Αστικού Κώδικα, που υπάγονται στις εξουσίες της αστυνομικής αρχής. Στόχος του ασύλου είναι η αποτροπή αυθαίρετης ποινικοποίησης απόψεων κι αντιλήψεων που ακούγονται στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας κι ενδέχεται να κλονίζουν ό,τι θεωρείται πάγιο και δεδομένο, όχι η παροχή «ασυλίας» σε αξιόποινες πράξεις. Κι επιτέλους, μια πολιτική διαμαρτυρία, ακόμη κι αν λαμβάνει μαχητικά χαρακτηριστικά, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί άνευ ετέρου ως «αξιόποινη». Πράγματι, ο συντακτικός νομοθέτης του 1975 αντιλαμβάνεται την ακαδημαϊκή ελευθερία ως αναπόσπαστο τμήμα της συνταγματικής νομιμότητας και όχι ως «άσυλο» παρανομίας και ασυδοσίας, καθώς, σύμφωνα και με το άρθρο 16 παρ. 1 εδ. β' του Συντάγματος, η ακαδημαϊκή ελευθερία και η ελευθερία της διδασκαλίας δεν απαλλάσσουν από το καθήκον της υπακοής στο Σύνταγμα και τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Έτσι, επισημαίνεται ότι η προπαγάνδα, η παραπληροφόρηση, η διέγερση μίσους, η άσκηση ψυχολογικής ή σωματικής βίας, η λογοκρισία και το σαμποτάζ γνώμων και ομιλητών δεν έχουν θέση στο Πανεπιστήμιο, δεν καλύπτονται από την ακαδημαϊκή ελευθερία και δεν πρέπει να γίνονται ανεκτά.

Συγκεκριμένα, και δεδομένων όσων αναπτύχθηκαν παραπάνω, αναφορικά με τις δράσεις πολιτικής διαμαρτυρίας που λαμβάνουν χώρα εντός των Πανεπιστημίων, πρέπει να σημειωθεί ότι, ακόμη κι αν αυτές διαταράσσουν τη συνηθισμένη διεξαγωγή της διδασκαλίας, δε σημαίνει ότι άνευ εταίρου θέτουν σε επισφάλεια την ακαδημαϊκή ελευθερία, πόσο μάλλον την τάξη και την ασφάλεια. Αντίθετα, μάλλον παράγουν νέα γνώση –κι επίγνωση. Ας φανταστούμε: αν ξαφνικά, σε πλαίσιο συνταγματικής ομαλότητας πάντα επαναφερόταν η θανατική ποινή, ως μέτρο για τη δήθεν αποτελεσματικότητα του σωφρονιστικού συστήματος, θα μπορούσε κάποιος να αρνηθεί ότι οι φοιτητές και οι φοιτήτριες της νομικής θα είχαν κάθε δικαίωμα όχι μόνο να εκφράσουν αντίθετες απόψεις επιστημονικά τεκμηριωμένες απέναντι στο εν λόγω μέτρο, αλλά και να αντιταχθούν δυναμικά με κάθε πρόσφορο μέσο διαμαρτυρίας σε κάτι που θίγει τον ανθρωπιστικό χαρακτήρα της επιστήμης τους; Μην εντάσσοντας τη διαμαρτυρία, ακόμη και την πρωταρχικώς πολιτική, στο προστατευτικό πεδίο της ακαδημαϊκής ελευθερίας, αλλά αντίθετα ποινικοποιώντας την εν τέλει ζημιώνεται η ίδια η ακαδημαϊκή ελευθερία και η ποιότητα της ανώτατης εκπαίδευσης.

²³ Α. Μάνεσης, *Συνταγματική Θεωρία και Πράξη*, ό.π., σελ. 701.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα παραπάνω συνάγεται, πρώτον, ότι η έννοια της ακαδημαϊκής ελευθερίας συμπεριλαμβάνει ευρύτερα την ελεύθερη διακίνηση ιδεών, τη διεξαγωγή αδέσμευτου διαλόγου και κάθε άλλη μορφή αναζήτησης κι αποκάλυψης της αλήθειας. Δεύτερον, αποφασιστικής σημασίας για το αν ένας χώρος καλύπτεται από το άσυλο δεν είναι το αν σε αυτόν πραγματοποιείται ακαδημαϊκή διδασκαλία, επιστημονική αναζήτηση ή έρευνα, αλλά αν για τον τρόπο λειτουργίας ενός χώρου που χρησιμοποιείται από διδάσκοντες και φοιτητές αποφασίζουν τα Πανεπιστήμια ως αυτοδιοικούμενα ιδρύματα. Τρίτον, η πολιτική διαμαρτυρία στο πλαίσιο του Πανεπιστημίου, εφόσον διεξάγεται με τρόπους σύμφωνους κι εκφράζει τη δημοκρατική βούληση των εμπλεκομένων, όπως μέσα από τη δράση των φοιτητικών συλλόγων και των συλλόγων μελών ΔΕΠ, καλύπτεται εξ ολοκλήρου από το συνταγματικής περιωπής δικαίωμα της ακαδημαϊκής ελευθερίας. Αναφορικά με το άσυλο, ζήτημα δεν είναι η ποινικοποίησή του, αλλά η ορθή εφαρμογή του²⁴, πρώτα από την κρατική εξουσία και τους μηχανισμούς καταστολής, που δεν δικαιούνται επικαλούμενοι –και τελικά εκθέτοντας– το πανεπιστημιακό άσυλο, να αφήνουν να εννοείται ότι «αυτό ευθύνεται» για τη δική τους αδράνεια. Την κύρια όμως ευθύνη έχουν τα ίδια τα πανεπιστημιακά όργανα που πρέπει να μπορούν να αποφαίνονται τότε ο προέχων χαρακτήρας μιας παραβατικής συμπεριφοράς είναι ακαδημαϊκός και πειθαρχικός, και τότε αστυνομικός και ποινικός²⁵.

Το Πανεπιστήμιο, χωρίς ακαδημαϊκή ελευθερία, που διασφαλίζεται με πλήρη αυτοδιοίκηση και άσυλο, δεν είναι Πανεπιστήμιο. Συνεπώς, η κατάργηση του ασύλου ή η προσπάθεια ίδρυσης πανεπιστημιακής αστυνομίας εξασθενίζουν τη συνταγματική προστασία της ακαδημαϊκής ελευθερίας –πράγματι, σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου²⁶ στην Ελλάδα το επίπεδο της ακαδημαϊκής της ελευθερίας χειροτέρεψε, ακριβώς εξαιτίας της εισαγωγής της Πανεπιστημιακής Αστυνομίας με τον ν. 4777/2021²⁷ και της ίδρυσης Συμβουλίων Διοίκησης με τον ν.

²⁴ Ε. Συμεωνίδου-Καστανίδου, *Το πανεπιστημιακό άσυλο*, ό.π.

²⁵ Επιβάλλεται αναγνώριση τεκμηρίου ότι, εφόσον πρόκειται για πράξεις και δραστηριότητες που προέρχονται από το εσωτερικό της ίδιας της ακαδημαϊκής κοινότητας, αυτές εμπίπτουν, κατ' αρχήν, στο πεδίο της κοινής ακαδημαϊκής ευταξίας.

²⁶ Scientific Foresight Unit (STOA) EPRS, European Parliamentary Research Service, *How academic freedom is monitored. Overview of methods and procedures*, 2023, διαθέσιμο στο [link](#).

²⁷ Διάφοροι σύλλογοι διδακτικού προσωπικού Πανεπιστημίων της χώρας άσκησαν αίτηση ακύρωσης κατά της απόφασης του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας, με την οποία προκηρύχθηκε διαγωνισμός για την πρόσληψη ιδιωτών στην ΕΛΑΣ ως Ειδικών Φρουρών για τη συγκρότηση των Ομάδων Προστασίας Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων (ΟΠΠΙ), προβάλλοντας ότι οι διατάξεις του εν λόγω νόμου παραβιάζουν την ακαδημαϊκή, επιστημονική, συνδικαλιστική και προσωπική ελευθερία των προσώπων που δραστηριοποιούνται στους πανεπιστημιακούς χώρους, καθώς και ότι πλήττονται οι αρχές της ακαδημαϊκής ελευθερίας και της πλήρους αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ, ειδικότερη έκφανση των οποίων και θεσμική εγγύηση συνταγματικής περιωπής συνιστά το πανεπιστημιακό άσυλο, κατά παράβαση του άρθρου 16 του Συντάγματος. Τούτο, καθώς η δράση των ΟΠΠΙ σε πανεπιστημιακούς χώρους δεν αποκλείεται να καταργήσει εν τοις πράγμασι την άσκηση των εν λόγω συνταγματικών δικαιωμάτων διδασκόντων, φοιτητών, διοικητικού προσωπικού και ευρύτερου κύκλου προσώπων, δια της προσηχηματικής εισόδου των ΟΠΠΙ στους παραπάνω χώρους και της παρενόχλησης επιστημόνων-διδασκόντων-φοιτητών, της επιτήρησης των προσώπων που συμμετέχουν ή εισέρχονται σε συνδικαλιστικές εκδηλώσεις, της καταγραφής των προσερχομένων στις ποικίλες εκδηλώσεις, της παρεμπόδισης διεξαγωγής τους. Η απόφαση ΟΛΣτΕ 2046/2022 έκρινε ότι η ίδρυση πανεπιστημιακής αστυνομίας είναι απαραίτητη για λόγους που αφορούν το δημόσιο συμφέρον και ειδικότερα την προστασία της δημόσιας τάξης και ασφάλειας,

4957/2022. Συμπληρώνοντας 50 χρόνια από τη Μεταπολίτευση, δεν πρέπει να λησμονούνται οι λόγοι που οδήγησαν στη δημιουργία των θεσμών προστασίας της δημοκρατίας και της ελευθερίας διακίνησης των ιδεών στα ΑΕΙ, κατόπιν των αντιδημοκρατικών και ωμών επεμβάσεων της δικτατορίας του 1967 στον χώρο του Πανεπιστημίου. Με βάση αυτό, ας προβληματιστούμε τι συμβολίζει για την έκταση της ακαδημαϊκής ελευθερίας η αναπαραγωγή του αφηγήματος περί «ασύλου βίας και ανομίας» για το δημόσιο Πανεπιστήμιο. Όπως έγραφε κι ο Μάνεσης: *«Η προστασία της ακαδημαϊκής ελευθερίας δεν είναι μόνο συνταγματική διάταξη. Πριν από αυτήν ήταν, στο κοινωνικοπολιτικό πεδίο, διεκδίκηση, ύστερα από αυτήν είναι κατάκτηση»*. Ο ρόλος που διαδραμάτισε το φοιτητικό κίνημα με τις πολιτικές του δράσεις για τη διαμόρφωση του δημοκρατικού συναισθήματος του ελληνικού λαού αναιρείται πλήρως με την κατάλυση συνταγματικών ελευθεριών για τις οποίες οι φοιτητές αγωνίστηκαν. □

δίκως να παραβιάζεται η ακαδημαϊκή ελευθερία και το αυτοδιοίκτο των ΑΕΙ.